

Gemeente Leusden

MEMO

Aan : De raad
Cc : N.v.t.
Van : Het college
Datum : dinsdag 21 september 2021
Betreft : Onderzoek huisvesting asielzoekers n.a.v. motie d.d. 2-9-2021

Inhoudsopgave:

1. Aanleiding
2. Context: krapte in capaciteit COA
3. Informeren over gerelateerde thema's
 - a. Huisvesting statushouders
 - b. Herinrichting asielketen en regionale samenwerking
 - c. Brief staatssecretaris aan burgemeester d.d. 25-8-2021
4. Verzoek staatssecretaris in Leusdense context
5. Interpretatie motie 2-9-2021
6. Wat het college nu doet

1. Aanleiding

Op 2 september heeft u een motie aangenomen waarin u het college verzoekt:

“Op zeer korte termijn te onderzoeken of Leusden een passende bijdrage naar de Leusdense maat kan leveren aan de noodopvang voor Afghaanse vluchtelingen en de raad daar zo spoedig mogelijk over te berichten”

De beelden uit Afghanistan hebben het college ook getroffen. Afghaanse gezinnen die moeten vrezen voor hun leven omdat ze met Nederland hebben samengewerkt aan de opbouw en modernisatie van hun land, verdienen onze steun. Wij willen daar graag aan bijdragen.

In dit schrijven ontvangt u de resultaten van dit inventariserende onderzoek. Hierbij betrekken wij ook de stand van zaken m.b.t. de huisvesting van aan Leusden toegewezen statushouders, de inspanningen in regionaal verband m.b.t. de acute capaciteitsvraag en de hervorming van huisvestingsketen asielzoekers en het verzoek om hulp dat de staatssecretaris voor migratiezaken op 25 augustus aan alle burgemeesters heeft gestuurd. Deze brief is als bijlage bijgevoegd.

Ten slotte gaan we nader in op de motie en geven we een overzicht van de zaken die het college in dit verband nu concreet doet of gaat doen.

2. Context: krapte in capaciteit COA

Na de relatief lage instroom van asielzoekers in de afgelopen jaren neemt het aantal asielzoekers weer toe. Naast Afghanistan is ook verhoogde instroom uit Turkije. De staatssecretaris houdt daarnaast rekening met de kans dat verhoogde instroom uit Belarus en/of Libanon kan optreden.

Ondanks de relatief lage instroom is in de afgelopen jaren toch een capaciteitsprobleem ontstaan bij het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers). Enerzijds is afgeschaald in capaciteit na de grote piek in de vluchtelingencrisis van 2015-2016 en anderzijds zijn

Zaaknummer: L282819

problemen ontstaan bij de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) in de tijdige afwikkeling van asielaanvragen waardoor asielzoekers langer dan bedoeld in Asielzoekerscentra (AZC's) gehuisvest moesten worden alvorens hetzij als statushouder uit te stromen naar een gemeente of anders juist Nederland te moeten verlaten. Tenslotte hebben gemeenten regelmatig moeite om de aan hen toegewezen statushouders (de z.g. 'taakstelling') tijdig te huisvesten. Oorzaken hiervoor zijn de krapte op de woningmarkt en soms een mismatch tussen aanbod woningen en woningbehoefte van de statushouder. Hierdoor verblijft in de AZC's ook een groep mensen die eigenlijk al in een gemeente geplaatst had moeten worden. Op dit moment verblijven er volgens de staatssecretaris 6000 statushouders in AZC's, waarvan ruim 2000 alleenstaande asielzoekers die "direct plaatsbaar" zijn, op een totale capaciteit van ca 29.000 reguliere AZC plaatsen.

De recente evacuaties van Afghanen hebben het al overbelaste systeem doen overstromen, waardoor de meest acute zorg van het COA is om extra noodopvang locaties te vinden. De inhaalslag in het wegwerken van de achterstand en de verhoogde instroom leidt logischerwijs tot hogere taakstellingen voor gemeenten. Taakstelling vindt plaats per half jaar en gaat evenredig per gemeente naar rato van de bevolkingsomvang.

3. Informeren over gerelateerde thema's

3a: stand van zaken huisvesting statushouders in Leusden

Statushouders, oftewel vergunninghouders zijn vluchtelingen met een verblijfsstatus. Statushouders zijn dus geen asielzoeker meer, ze hebben immers asiel gekregen. Zodra iemand van asielzoeker statushouder wordt verschuift de verantwoordelijkheid voor huisvesting van het COA naar de gemeente waar de statushouder aan is toegewezen. Afspraak is dat binnen 14 weken na verkrijgen van een verblijfstitel door de gemeente in huisvesting wordt voorzien. Meestal wordt door woningbouwverenigingen invulling gegeven aan deze verplichting. Het huisvesten van de Leusdense taakstelling is dan ook opgenomen in de prestatieafspraken met Woningstichting Leusden (WSL). De provincie ziet toe op het uitvoeren van deze wettelijke taak door de gemeenten.

We hebben dit jaar een hogere taakstelling dan eerdere jaren. Tegelijkertijd wordt de woningmarkt krappere en zal het op den duur lastiger worden vergunninghouders passend te huisvesten. Vooralsnog waren er in de eerste helft van 2021 voldoende woningen, maar in enkele gevallen paste deze woningen niet bij de specifieke woningbehoefte. Daarnaast zijn niet alle statushouders op de wachtlijst reeds in Nederland aangekomen (gezinshereniging) of klaar voor de verhuizing naar Leusden. Als gevolg hiervan loopt Leusden achter op de taakstelling van het 1^e halfjaar van 2021. WSL en de gemeente spannen zich in iedere vergunninghouder die klaar is voor de verhuizing naar Leusden passend te huisvesten. De taakstellingen voor de gemeente Leusden zijn geweest:

	Taakstelling (inclusief voorsprong/achterstand voorgaand jaar)	Behaald
2018	39	35
2019	26	31
2020	16	15
2021	44	15 (t/m augustus)

Eerder dit jaar zijn gemeente en WSL gevraagd om met het NIDOS te onderzoeken of een begeleid wonen voorziening in Leusden gerealiseerd kan worden. Het NIDOS is de gecertificeerde instelling die de voogdij regelt voor minderjarige alleenstaande vreemdelingen.. Het zou om een woonvoorziening voor 4 alleenstaande minderjarige statushouders (AMV'ers) gaan. Het college staat hier positief tegenover. Indien inderdaad 4 AMV's in Leusden komen te wonen telt dit aantal mee voor onze taakstelling.

3b. Herinrichting asielketen en regionale samenwerking

Na de vluchtelingencrisis 2015 werd duidelijk dat de huisvestingsketen beter georganiseerd moet worden, met als voornaamste doelen:

- Beter kunnen opvangen fluctuaties in instroom/capaciteitsvraag
- Sneller kunnen starten met integratie statushouders en asielzoekers met een grote kans om statushouder te worden.
- Aansluiten bij / integreren met andere lokale huisvestingsvraagstukken, zoals t.b.v. arbeidsmigranten, studenten etc.

De opzet van de beoogde nieuwe huisvestingsketen is te zien in de illustraties in bijlage 1. Op hoofdlijnen komt de beoogde nieuwe keten neer op de volgende soorten AZC's:

- Gemeenschappelijke Vreemdelingen Locatie (GVL): Alle ketenpartners onder 1 dak. Grote voorziening zoals in Ter Apel.
- Kansrijke asielzoekers stromen snel door naar Regionale Opvang Locatie (ROL) in de regio waar ze –als ze idd status krijgen- ook taaksteller worden. Ook ROL heeft een behoorlijke omvang. ROL kan ook huisvesting bieden aan anderen dan asielzoekers en geïntegreerd worden met andere functies.
- Satellietlocaties van GVL. Hier zouden juist niet-kansrijke asielzoekers terecht kunnen komen. Satellietlocaties kunnen klein zijn en moeten in de buurt van een GVL liggen.

In 2020 is een overlegstructuur van provinciale regietafels (PRT) opgericht. Het doel van de PRT's is om interbestuurlijk gezamenlijk vorm te geven aan de nieuwe huisvestingsketen, maar ook om de acute capaciteitsproblemen te helpen oplossen. In de provincie Utrecht zijn vanuit het PRT 2 regionale werkgroepen opgericht, met de steden Utrecht en Amersfoort als respectievelijke trekkers.

Deze werkgroepen zijn al bezig met het zoeken naar locaties voor (nood)opvang, GVL, ROL en eventuele andersoortige opvang in de regio.

3c. Brief staatssec aan burgemeester dd 25-8-2021

In haar brief van 25 augustus 2021 aan burgemeesters en Commissarissen der Koning (als bijlage toegevoegd) verzoekt de staatssecretaris om interbestuurlijk "schouder aan schouder" te staan om de capaciteitsproblemen AZC's het hoofd te bieden. Het doel van de staatssecretaris is om crisisnoodopvang te voorkomen en ook zo veel mogelijk noodopvang te voorkomen. Crisisnoodopvang is kortdurende opvang (één of enkele dagen) in locaties die daar niet geschikt voor zijn, zoals sporthallen. Noodopvang betekent in dit verband opvang voor enkele weken tot een aantal maanden op/in locaties die maar tijdelijk geschikt en/of beschikbaar zijn zoals tentenkampen of kazernes. Noodopvang voldoet meestal niet geheel aan de minimum eisen voor vreemdelingen opvang; crisis-noodopvang in het geheel niet.

Crisisnoodopvang is de duurste opvang soort en het minst van kwaliteit. Het is ook organisatorisch veeleisend in relatie tot de korte tijd dat er opvang geboden wordt. Reguliere opvang biedt juist de beste prijs/kwaliteit verhouding en is dus zowel voor de belastingbetaler als de asielzoeker de beste optie. Noodopvang zit daar tussenin.

De oproep van het Rijk is dus om gezamenlijke inspanning te plegen om:

- De uitstroom van statushouders naar huisvesting in gemeenten te versnellen en zo AZC-capaciteit vrij te spelen.
- De reguliere opvang capaciteit AZC's te vergroten door middel van uitbreiding en nieuwe vestigingen.
- Noodopvang te realiseren om de piek in capaciteitsvraag te kunnen opvangen.

4. Verzoek staatssecretaris in Leusdense context

In haar brief geeft de staatssecretaris aan langs welke 5 lijnen het rijk nu werkt om deze 3 doelstellingen te behalen, en wat gemeenten daar aan kunnen bijdragen. Deze worden hieronder herhaald en vervolgens wordt de mogelijke Leusdense bijdrage hieraan beschreven

1. Het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) en Rijksvastgoedbedrijf (RVB) inventariseren locaties waar snel rijksvastgoed kan worden ingezet om tijdelijke huisvesting voor statushouders te realiseren.

Mogelijke rol / acties gemeente Leusden: Snel en vanuit positieve grondhouding reageren indien het COA of het RVB Leusden zou benaderen.

2. Inventarisatie bestaand vastgoed van derden t.b.v. (tijdelijke) bewoning door statushouders en eventueel ook asielzoekers. COA doet dit samen met AEDES, koninklijke horeca Nederland, bouwers e.d.

Mogelijke rol / acties gemeente Leusden: Snel en vanuit positieve grondhouding reageren indien het COA of de vastgoedeigenaar Leusden zou benaderen.

3. Oproep aan regio's om alleenstaande statushouders (landelijk gaat het om 2100 direct plaatsbare personen die nu nog in AZC's zitten) versneld te huisvesten, desnoods in hotels e.d.

Mogelijke rol / acties gemeente Leusden:

- *Meer prioriteit toekennen aan het huisvesten van de reguliere taakstelling en mogelijk hier zelfs op vooruit werken. Dat is geenszins eenvoudig: Woningstichting Leusden (WSL) heeft nu al grote moeite om eind dit jaar aan de reguliere taakstelling te kunnen voldoen.*
- *We kunnen overwegen om –samen met WSL- tijdelijke huisvesting (5 tot 10 jaar) te realiseren om op die manier vooruit te kunnen werken in reguliere taakstelling. Hierbij moet wel bedacht worden dat dit een intensief traject is dat veel capaciteit vraagt. Tijdelijke huisvesting is financieel meestal moeilijker rond te krijgen dan permanente huisvesting. Ook moet bedacht worden dat er geen 'lege plekken' voorhanden zijn waar niet al een doel, project, of bestemming voor is.*
- *We kunnen overwegen om –als tijdelijke plekken realiseerbaar zouden zijn- taakstellers van andere gemeenten tijdelijk in Leusden te huisvesten. Grote voorkeur gaat dan uit naar taakstellers die aan de gemeente Amersfoort zijn toegewezen omdat die dan meteen aan hun integratie kunnen beginnen. Leusden en Amersfoort werken immers*

beide samen met integratiewerk. Deze optie is nog niet met de gemeente Amersfoort besproken.

- *We kunnen hotels en campings actief benaderen t.b.v. tijdelijke huisvesting statushouders toegewezen aan Leusden, Amersfoort of elders.*

4. Sobere opvanglocaties realiseren. COA zoekt locaties waar sobere opvang voor 'veilige landers' kan worden gerealiseerd. Dit zijn mensen met zeer laag perspectief op een verblijfstitel die z.s.m. de procedure moeten doorlopen. Binnen deze groep zijn overlastgevers oververtegenwoordigd. Sobere opvanglocaties kunnen kleiner zijn dan reguliere AZC's.

Mogelijke rol / acties gemeente Leusden: De regiogemeenten is dit voorjaar gevraagd te zoeken naar een geschikte locatie. Leusden heeft toen aangegeven geen mogelijkheden te zien. Overwogen kan worden nogmaals actief te zoeken naar een geschikte locatie voor het vestigen van een sobere opvanglocatie in Leusden.

5. Realiseren van noodopvang als het niet anders kan (om crisisnoodopvang af te wenden)
Mogelijke rol Leusden: positieve grondhouding indien we benaderd worden en zelf vast nadenken over potentiële locaties. Dat laatste is gedaan: in 2015 was het SBBO gebouw een goede kans, maar nu lijken dergelijke kansrijke plekken binnen Leusden niet voorhanden te zijn. Tentenkampen zijn niet de beste vorm van noodopvang en alleen een optie indien enigszins grootschalig en als nuts-voorzieningen al aanwezig zijn. Leegstaande kantoren komen voor het COA meestal niet in aanmerking voor tijdelijke bewoning als noodvoorziening vanwege de hoge kosten en lange doorlooptijd van de forse verbouwing die nodig is om het gebouw geschikt te maken. Voor het COA geldt dat (nood)opvang bij voorkeur onderdak biedt aan 600 personen of meer. De kostenefficiëntie neemt af naarmate de omvang kleiner wordt, maar er is geen harde numerieke ondergrens; het gaat altijd om het geheel. In het SBBO gebouw was destijds plek voor maximaal 450 personen, nu in Huis ter Heide (kazerne, dus snel geschikt te maken) om 325.

5. Interpretatie motie

We constateren dat er veel interpretatieruimte zit in de motie. Het is niet aan het college maar aan de raad om –indien dat nodig is voor vervolgbesluiten- nader te preciseren wat de bedoeling en de strekking van de motie is. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden zijn:

- Gaat de motie echt alleen over het realiseren van noodopvang? Met noodopvang wordt doorgaans bedoeld de tijdelijke opvang door het COA van een groep asielzoekers, omvang tussen de enkele honderden (Huis ter Heide; Zeelandhallen) tot enkele duizenden (Heumensoord) voor de duur van een aantal maanden. Of kan het ook om allerlei andere vormen van opvang en huisvesting gaan?
- Gaat de motie echt alleen over de opvang van *Afghaanse* Vluchtelingen? Het COA sorteert normaal gesproken niet per locatie op land van herkomst, dus dat lijkt niet goed uitvoerbaar. Betoogd kan worden dat een generieke bijdrage aan extra opvangcapaciteit en/of het vrijspelen van bestaande capaciteit van het COA (ook) bijdraagt aan de (nood)opvang van *Afghaanse* Vluchtelingen. Hoever strekt dit? Een locatie voor uitgeprocedeerden of z.g. 'veilige landers' draagt hier immers ook aan bij, maar zal juist niet recente evacués uit Afghanistan huisvesten en wellicht anders beoordeeld worden in de Leusdense samenleving.

- Heeft de motie ook betrekking op de reguliere huisvesting van statushouders in Leusden? Versnelling in tempo van huisvesting statushouders draagt immers bij aan het oplossen van het capaciteitstekort van het COA en daarmee indirect dus ook aan de (nood)opvang van Afghaanse Vluchtelingen.
- Wat is een "passende bijdrage naar de Leusdense maat"? Dat lijkt een optimale en/of maximale omvang van een (nood)voorziening te suggereren, echter zonder die te kwantificeren. Heeft de duur/doorlooptijd van een opvang ook invloed op de boordeling van passendheid? Zo ja aan welk doorlooptijd denkt de raad dan?
- Omvat de reikwijdte van de motie ook eventuele directe of indirecte hulp van Leusden aan elders opgevangen vluchtelingen (bijvoorbeeld in Huis ter Heide)? Is dan ook voldaan aan de bedoeling van de motie?
- Verwacht de raad alleen onderzoeksresultaten over wat gedaan zou kunnen worden? Of is de motie een oproep om concrete stappen te zetten? De meeste denkbare maatregelen betreft besluiten waar het college bevoegd gezag is. Echter gaat het al snel om politiek-maatschappelijk impactvolle besluiten, waarvan het voor de hand zou liggen om eerst de raad te consulteren.
- Welke invloed zouden volgens de raad omwonenden behoren te hebben op welke besluitvorming?
- Mag de extra inzet voor asielzoekers en/of statushouders ten koste gaan van capaciteit op andere dossiers? Welke dan en in welke mate?

6. Wat het college doet en gaat doen

Met inachtnaam van bovenstaande onzekerheden komt het college nu op de volgende zaken die concreet ter hand genomen worden:

- De Burgemeester heeft zijn ambtsgeenoot uit Zeist gevraagd op welke wijze Leusden kan helpen bij het verlichten van de noden van de daar nu in een noodvoorziening gehuisveste evacuee's uit Afghanistan. Als dit tot concrete acties leidt dan zal het college de raad hierover informeren.
- Het college blijft vanuit een positieve grondhouding meewerken aan de regionale werkgroep en de Provinciale Regietafel.
- Het college zet zich samen met WSL in voor passende en tijdige huisvesting voor alle aan ons toegewezen vergunninghouders die klaar zijn voor de verhuizing naar Leusden en kijkt daarbij ook naar ongebruikelijke en/of tijdelijke oplossingen.
- Het college probeert de realisatie van de NIDOS woonvoorziening voor 4 alleenstaande minderjarige statushouders te versnellen.
- Het college laat het aan de raad om al dan niet uit te spreken dat capaciteit en middelen gestoken moeten worden in het onderzoeken van de mogelijkheden van verdere versnelling in het huisvesten van statushouders. Daarvoor zijn grofweg 3 opties:
 - o In overleg met WSL meer, of zelfs alle daarvoor geschikte sociale huurwoningen die vrijkomen te bestemmen voor statushouders. Dat gaat dus (tijdelijk) ten koste van (andere) urgenten en reguliere woningzoekers. Afgelopen jaren zijn ca 10 woningen per jaar aan statushouders toegewezen. Het aantal sociale huurwoningen dat daarnaast vrijkwam voor urgenten en reguliere woningzoekers bedroeg in de jaren 2018, 2019 en 2020 resp. 206,

190 en 163. De teruglopende doorstroming op de woningmarkt is in deze cijfers zichtbaar. Dat maakt de huisvesting van statushouders nog lastiger

- o Realisatie van extra tijdelijke woonvoorzieningen, zoals containerwoningen e.d. . Vast staat dat realisatie van tijdelijke huisvesting –als al een locatie voorhanden zou zijn- een te lange doorlooptijd heeft om bij te kunnen dragen aan het oplossen van de acute capaciteitsvraag dit najaar. Het draagt wel bij aan het verminderen van middellange termijn problematiek; immers de taakstellingen voor 2022 zullen waarschijnlijk ook aanzienlijk zijn. Door concentratie van de doelgroep en matige ruimtelijke kwaliteit kent deze oplossing meer kans op sociale-, veiligheids-, en beheer problemen dan spreiding over de reguliere sociale woningvoorraad. Er zijn geen plekken voorhanden waar niet al een ander plan/ bestemming voor is; er zou dus moeten worden ingegrepen op bestaande kaders en/of projecten.
- o Verblijfsaccommodatie van marktpartijen (hotels en campings) huren ten behoeve van de tijdelijke opvang van (alleenstaande) statushouders. Het ministerie van BZK heeft hiervoor een regeling 'hotelarrangement' in voorbereiding waar nog geen details over bekend zijn.
- Het college ziet geen geschikte locaties voor de vestiging van een regulier AZC of noodopvang. Mocht die mogelijkheid er in de ogen van het COA wel zijn dan zal dit initiatief met een positieve grondhouding benaderd worden. Men dient zich te realiseren dat noodopvang, net als een regulier AZC bij grote voorkeur grootschalig is. Het COA is niet geholpen met kleine tijdelijke locaties waar ook nog eens veel in geïnvesteerd zou moeten worden. Sobere opvanglocaties kunnen wel kleinschaliger, maar zouden voor langere tijd gevestigd moeten worden en leveren vragen op rondom veiligheid en draagvlak. Nog los van het ook daarvoor niet voorhanden zijn van concrete geschikte locaties is het college terughoudend met haar bereidheid mee te werken aan deze specifieke vorm van opvang.
- De werkzaamheden in het kader van dit onderzoek vragen nu al heel wat ambtelijke capaciteit, met gevolgen voor de voortgang van andere werkzaamheden. Indien meer gedaan moet worden dan nu wordt gedaan zal dat onvermijdelijk merkbaar ten koste gaan van andere werkzaamheden.
- Leusden is een gastvrije gemeenschap. Wij koesteren de betrokkenheid van onze inwoners bij deze groep mensen in nood en blijven ons inspannen om waar dat kan en nodig is een Leusdens steentje bij te dragen.

Wij gaan ervan uit dat hiermee voor nu is voldaan aan het verzoek uit uw motie.